

Til Finansdepartementet

18. april 2013

Tilråding om utelukkelse av Zuari Agro Chemicals Ltd. fra investeringsuniverset til Statens pensjonsfond utland

1 Sammendrag

Etikkrådet tilrår å utelukke det indiske selskapet Zuari Agro Chemicals Ltd.¹ (Zuari) fra Statens pensjonsfond utland (SPU) på grunn av en uakseptabel risiko for at selskapet gjennom sin produksjon av hybridfrø medvirker til de verste former for barnearbeid.

Etikkrådet undersøkte omfanget av barnearbeid ved hybridfrøproduksjonen for selskapet i 2011 og 2012. Det ble funnet at gjennomsnittlig 20 og inntil 30 prosent av arbeidsstokken ved produksjon av frø for selskapet var barn. Etikkrådet har lagt til grunn at selskapet ikke selv eier gårdsbrukene der frøene dyrkes, og formelt sett heller ikke har ansatt de som arbeider der, men at frøene likevel dyrkes på oppdrag for og under tilsyn av selskapet.

Etikkrådet har i sin vurdering lagt vekt på den systematiske bruken av barn ved produksjonen for selskapet. Barnas unge alder og helsefaren disse utsettes for ved arbeidet, blant annet som følge av bruk av sprøytemidler, tilsier at dette anses som de verste former for barnearbeid. Etikkrådet har videre lagt vekt på at risikoen for barnearbeid er velkjent i denne bransjen, at selskapet har et tett samarbeid med bøndene som bruker barnearbeid, og at selskapet ikke har noen konkrete tiltak for å redusere omfanget av barnearbeid.

2 Innledning

Etikkrådet besluttet i 2011 å vurdere fondets investering i daværende Zuari Industries Ltd. opp mot retningslinjene for observasjon og utelukkelse fra SPU's investeringsunivers (SPUs etiske retningslinjer). Bakgrunnen var spørsmålet om det foregikk utstrakt bruk av barnearbeid ved frøproduksjon for selskapet.

Virksomheten med frøproduksjon foregår i selskapet Zuari Seeds Ltd., som nå er et heleid datterselskap av Zuari Agro Chemicals Ltd.² Ved utgangen av 2012 eide SPU aksjer i Zuari Agro Chemicals Ltd. til en verdi av 14,5 millioner NOK, tilsvarende en eierandel på 1,5 prosent.

Både Zuari Seeds Ltd. og Zuari Agro Chemicals Ltd. omtales i det understående som "Zuari".

Etikkrådet har tidligere foretatt omfattende undersøkelser av bruken av barn som arbeidskraft ved produksjon av hybridfrø for multinasjonale selskaper i India. I denne saken dreier det seg om et indisk selskap som ikke var i fondets portefølje ved de tidligere undersøkelsene.

2.1 Hva Etikkrådet har tatt stilling til

Etikkrådet har vurdert SPU's investering i Zuari opp mot fondets etiske retningslinjer § 2, tredje ledd bokstav a:

“Finansdepartementet kan etter råd fra Etikkrådet utelukke selskaper fra fondets investeringsunivers der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig

---

¹ Zuari Agro Chemicals Ltd. ISIN: INE840M01016.

² I 2011 var Zuari Seeds Ltd. et heleid datterselskap av Zuari Industries Ltd. Etter omorganisering i 2012 er Zuari Seeds Ltd. nå et heleid datterselskap av Zuari Agro Chemicals Ltd.

for: a) grove eller systematiske krenkelser av menneskerettighetene som for eksempel drap, tortur, frihetsberøvelse, tvangsarbeid, de verste former for barnarbeid [...]"³

For å vurdere om barnarbeid faller inn under retningslinjenes punkt om "de verste former for barnarbeid" tar Etikkrådet utgangspunkt i ordlyden i FN-konvensjonen om barns rettigheter, som i artikkel 32 pålegger stater å beskytte barn mot arbeid som er skadelig eller til hinder for barns utdanning eller utvikling.⁴

Videre legger Etikkrådet til grunn ordlyden i ILO-konvensjon 182, som definerer de verste former for barnarbeid blant annet som arbeid som skader barns helse og sikkerhet. Denne konvensjonen slår videre fast at å utsette barn for alle former for slaveri og slaverilignende forhold, herunder gjeldsslaveri og livegenskap, også skal anses som de verste former for barnarbeid.⁵

Selv om det er stater og ikke selskaper som er forpliktet etter internasjonale menneskerettighetskonvensjoner, kan selskaper sies å medvirke til menneskerettighetskrenkelser. Etikkrådet tar ikke stilling til i hvilken grad staten har ansvar for eventuelle menneskerettighetsbrudd. Det er tilstrekkelig å konstatere at det aktuelle selskapet opptrer på en slik måte at det vil innebære medvirkning til grove eller systematiske krenkelser av internasjonalt anerkjente menneskerettigheter.⁶ Dette gjelder uavhengig av om den aktuelle staten hvor krenkelsene finner sted, har tiltrådt konvensjonene som forholdene vurderes opp mot.

Etikkrådet anser at følgende momenter kan danne grunnlag for vurderingen av om det foreligger en uakseptabel risiko for at et selskap medvirker til menneskerettighetskrenkelser: Det må være en konkret sammenheng mellom selskapets virksomhet og krenkelsene, og dessuten må krenkelsene enten pågå, eller det må være en uakseptabel risiko for at krenkelser vil skje i framtiden. Hvorvidt selskapets virksomhet har ført til omfattende og langvarige negative konsekvenser for de som er berørt, i hvilken grad særlig sårbare grupper er rammet, og hva selskapet har gjort for å bedre forholdene, er vesentlig for Etikkrådets vurderinger.

Virksomheten med hybridfrøproduksjon i India er organisert slik at frøselskaper inngår avtaler med lokale bønder om dyrking av frø. Selskapet stiller med innsatsfaktorer som såkorn og plantevernmidler og gjennomfører regelmessige besøk ved gårdsbrukene for kvalitetskontroll og rådgivning. Frøselskapene bruker ikke barn som arbeidskraft i den forstand at barn er ansatt i selskapene; selskapenes eventuelle medvirkning til bruk av barnarbeid skjer via lokale bønder som barna arbeider for.

---

³ Retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utlands investeringsunivers: <http://www.regjeringen.no/nb/sub/styrer-rad-utvalg/etikkradet/etiske-retningslinjer.html?id=425277>.

⁴ FNs konvensjon om barns rettigheter, art 32: "States Parties recognize the right of the child to be protected from economic exploitation and from performing any work that is likely to be hazardous or to interfere with the child's education, or to be harmful to the child's health or physical, mental, spiritual, moral or social development.", <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx>.

⁵ ILO-konvensjon 182: "For the purposes of this Convention, the term "the worst forms of child labour" comprises:

(a) all forms of slavery or practices similar to slavery, such as the sale and trafficking of children, debt bondage and serfdom and forced or compulsory labour, including forced or compulsory recruitment of children for use in armed conflict; [...]

(d) work which, by its nature or the circumstances in which it is carried out, is likely to harm the health, safety or morals of children." <http://www.ilo.org/public/english/standards/relm/ilc/ilc87/com-chic.htm>.

⁶ Dette er nærmere omtalt i Etikkrådets tilrådning om utelukkelse av Wal-Mart Stores Inc. punkt 3.2, 15. november 2005, og tilrådning om utelukkelse av Monsanto Co., punkt 5.1, 20. november 2006.

Etikkrådet har i denne saken vurdert om bruken av barn som arbeidskraft i produksjonen av hybridfrø for Zuari tilsier at selskapet medvirker til de verste former for barnearbeid.

2.2 Kilder

Etikkrådet har benyttet en konsulent til å undersøke omfanget av barnearbeid ved produksjon for selskapet.⁷ Undersøkelsene ble foretatt høsten 2011 og 2012 ved henholdsvis 30 og 80 gårdsbruk i delstatene Gujarat, Maharashtra, Andhra Pradesh og Karnataka. Selskapets brev til Etikkrådet er videre lagt til grunn. Utover dette er informasjon hentet fra selskapets årsrapport og hjemmeside og enkelte andre kilder.

3 Bakgrunn

3.1 Generelt om bruken av barnearbeid i indisk frøindustri

Til tross for den økte oppmerksomheten de senere år rundt problemet med barnearbeid i indisk frøindustri er omfanget fortsatt stort. En undersøkelse foretatt i 2009-2010 anslo at om lag 380 000 barn, hvorav om lag 170 000 under 14 år, arbeidet med dyrking av hybride bomullsfrø i India.⁸ En tilsvarende studie fra 2010 anslo at om lag 150 000 barn, hvorav 60 000 under 14 år, arbeidet med dyrking av hybride grønnsaksfrø i India.⁹

Dyrkingen av hybride frø kan være svært arbeidskrevende når pollinering av plantene må gjøres manuelt. Dette gjelder blant annet ved dyrking av hybride bomullsfrø. Arbeidsforholdene her er gjennomgående dårlige med lange arbeidsdager, fysisk tungt arbeid og kontinuerlig eksponering mot plantevernmidler. I en del tilfeller dreier det seg også om barn som arbeider under slaverilignende forhold i gjeldsslaveri.

Etikkrådet begynte arbeidet med denne problemstillingen i 2005. Siden da har det skjedd en utvikling på flere områder som har påvirket både omfanget av barnearbeid og forholdene rundt produksjonen for øvrig. Indiske myndigheter, spesielt *National Commission for Protection of Children's Rights (NCPR)*, har satt i verk flere tiltak for å redusere omfanget av problemet. I 2006 initierte UNICEF et program for å redusere omfanget av barnearbeid i den indiske bomullsindustrien.¹⁰ De store, multinasjonale selskapene som har vært involvert i

---

⁷ Undersøkelsene ble foretatt av Dr. Davuluri Venkateswarlu, Glocal Research and Consultancy Services, Hyderabad, India.

⁸ Dr. Venkateswarlu (2010) "*Seeds of Child Labour- Signs of Hope. Child and adult labour in Cotton Seed Production in India*", ICN m.fl.: <http://www.indianet.nl/pdf/signsofhope.pdf>.

⁹ Dr. Venkateswarlu (2010) "*Growing up in the Danger Fields: Child and Adult Labor in Vegetable Seed Production in India*", ICN, ILRF m.fl.: <http://www.indianet.nl/pdf/dangerfields.pdf>.

¹⁰ UNICEF: "*It is estimated that hundreds of thousands of children, mainly girls, work in India's cotton industry alone. The vast majority of these child workers do not attend school. In many cases, children are employed because they are paid much less than adults – about \$1 per day – and work longer hours. Moreover, they can't easily complain. Cotton production is painstaking work that requires long hours of cleaning, seeding and hauling water to fields, then standing and individually cross-pollinating each flower by hand before finally plucking every bloom. Often, child workers suffer respiratory and other health problems caused by exposure to pesticides, extreme heat and physical stress. Some are also beaten or sexually abused by employers. Since 2006, UNICEF and the IKEA Social Initiative have partnered to tackle child labour in India by building public awareness about existing laws that forbid it. The country's child labour law prohibits the hiring of children younger than 14, but enforcement has been difficult since few children understand their rights.*", http://www.unicef.org/education/india_55444.html.

næringen, har vært gjenstand for oppmerksomhet fra sivilsamfunnet og investorer vedrørende barnearbeid. NBIM¹¹ har engasjert seg i denne saken overfor flere av de store selskapene som har innført omfattende programmer for å hindre barnearbeid i sin produksjon.¹²

Siden 2007 har arealet som dyrkes med hybride bomullsfrø i India, økt med over 60 prosent, fra om lag 24 000 til 40 000 hektar. Arealet under dyrking for selskapene som SPU er investert i, utgjør til sammen om lag en tredel av dette. Mye av denne ekspansjonen har skjedd i avsidesliggende områder hvor slik produksjon ikke har foregått tidligere og hvor det er god tilgang på billig arbeidskraft og liten oppmerksomhet rundt barnearbeid. I delstatene Gujarat og Tamil Nadu har hele ekspansjonen skjedd i slike mindre utviklede områder.

3.2 Om selskapet Zuari Agro Chemicals Ltd.

Zuari Agro Chemicals Ltd. produserer innsatsfaktorer til jordbruksproduksjon, i første rekke kunstgjødsel og plantevernmidler, men også hybride bomulls- og grønnsaksfrø.¹³ Selskapets virksomhet er i India hvor frøproduksjonen foregår i det heleide datterselskapet Zuari Seeds Ltd.

I 2011 foregikk produksjonen av hybride bomullsfrø for selskapet i delstatene Gujarat, Andhra Pradesh og Maharashtra og omfattet til sammen om lag 350 hektar.¹⁴ I 2012 var omfanget økt til om lag 800 hektar. Dette utgjorde ca. 2 prosent av produksjonen i India. Det kan anslås at produksjonen av bomullsfrø for selskapet i 2012 foregikk på om lag 4000 gårdsbruk.¹⁵

I tillegg kommer selskapets produksjon av hybride grønnsaksfrø, hovedsakelig chilipepper, tomat og okra. Dette foregår hovedsakelig i delstaten Karnataka. Omfanget av denne virksomheten er ikke nøyaktig kjent for Etikkrådet, man anslås til å omfatte rundt 250 gårdsbruk.

3.3 Relaterte saker

På oppdrag for Etikkrådet ble det foretatt undersøkelser av omfanget av barnearbeid i indisk frøindustri i flere omganger i tidsrommet 2006-2008. Undersøkelsene omfattet produksjon for flere selskaper og i ulike områder. Et gjennomgående trekk var at der hvor det ikke var satt i verk tiltak for å redusere bruken av barnearbeid, utgjorde andelen barn ofte rundt 30 prosent av arbeidsstyrken, noen steder også mer.

Etikkrådet avga i 2006 en tilrådning til Finansdepartementet om utelukkelse av selskapet Monsanto Co fra SPU.¹⁶ Bakgrunnen var den omfattende bruken av barn som arbeidskraft ved dyrkingen av hybride bomullsfrø for selskapet. Etikkrådet la i den saken blant annet vekt på det store omfanget av barnearbeid, barnas lave alder, helsefaren barna ble utsatt for som følge

---

¹¹ Norges Bank Investment Management (NBIM) forvalter Statens pensjonsfond utland.

¹² NBIM: *Children's Rights – a concern for investors*, <http://www.nbim.no/no/media-og-publikasjoner/temaartikler/2009/investor-expectations-on-childrens-rights/>.

¹³ Selskapets hjemmeside: <http://zuari.in/>.

¹⁴ 350 hektar tilsvarer 3500 mål eller 3,5 kvadratkilometer.

¹⁵ Gjennomsnittlig størrelse på de undersøkte gårdsbruk var 0,2 hektar, altså 2 mål.

¹⁶ Tilrådning og korrespondanse vedrørende Etikkrådets tilrådning om utelukkelse av selskapet *Monsanto Co*, november 2006: <http://www.regjeringen.no/nb/sub/styrer-rad-utvalg/etikkradet/Tilradninger/tilradninger/menskerettigheter/tilradning-20-november-2006-om-utelukkel.html?id=526099>.

av bruken av plantevernmidler, samt at en del av barna var sendt bort fra sine foreldre for å arbeide langt unna hjemstedet.

Ettersom NBIM engasjerte seg i en eierskapsdialog med Monsanto og flere andre selskaper for om mulig å påvirke disse til å innføre bedre tiltak mot barnearbeid i frøproduksjonen, anbefalte Etikkrådet i 2008 likevel Finansdepartementet å opprettholde investeringen i Monsanto ettersom eierskapsutøvelsen kunne være egnet til å redusere omfanget av barnearbeid. Et element i denne vurderingen var at NBIM var den eneste større, institusjonelle investoren som hadde en slik agenda overfor selskapene, og at SPUs investering i selskapene dermed ble en forutsetning for at slik påvirkning faktisk kunne finne sted.

Undersøkelser som Etikkrådet fikk gjennomført i 2011, viser en betydelig nedgang i omfanget av barnearbeid hos de selskapene hvor det er satt i verk konkrete tiltak for å oppnå dette. Der det er oppnådd best resultater, utgjorde barn typisk mellom to og fire prosent av arbeidsstyrken ved produksjon for disse selskapene. Helt eliminert er problemet altså ikke, men forekomsten av barnearbeid her er gått fra gjennomgående og systematisk til å være mer sporadisk.

I de senere år har omfanget av SPUs investeringer i mindre, indiske selskaper økt. Det indiske selskapet som denne tilrådningsen gjelder, Zuari, har ikke vært omfattet av NBIMs eierskapsdialog, og selskapet har ikke deltatt i bransjeinitiativet som NBIM var med på å initiere.

4 Etikkrådets undersøkelser 2011-2012

På oppdrag for Etikkrådet ble det høsten 2011 og 2012 utført undersøkelser av omfanget av barnearbeid ved produksjon av hybride bomulls- og grønnsaksfrø for Zuari. Undersøkelsene var del av en større kartlegging av bruken av barnearbeid ved slik produksjon for flere selskaper i India.

Formålet med undersøkelsene var å undersøke omfanget av barnearbeid og praksis rundt håndtering av plantevernmidler på gårdsbruk som produserte hybridfrø for selskaper i SPU i delstatene Gujarat, Andhra Pradesh, Maharashtra og Karnataka.

4.1 Metodikk

Undersøkelsene ble foretatt ved uanmeldte besøk ved gårdsbrukene. Aldersbestemmelse av de som arbeidet, skjedde gjennom samtaler med og observasjon av disse. Ved undersøkelsene ble alle over 15 års alder kategorisert som voksne, og alle under 15 år kategorisert som barn. I de tilfeller hvor det ikke kunne fastslås om alderen var over eller under 15 år, ble dette kategorisert som tvilstilfeller.

Som ved tidligere undersøkelser av denne typen ble det ofte observert at barn forlot åkeren når utenforstående nærmet seg. Der hvor disse lett kunne observeres og telles, ble også de talt med og kategorisert som barn i undersøkelsen.

Undersøkelser i 2011

Det ble foretatt undersøkelser ved 30 tilfeldig valgte gårdsbruk som produserte for Zuari, 20 i Gujarat og 10 i Maharashtra, i tidsrommet fra august til desember 2011. De 30 undersøkte gårdsbrukene sto for om lag 2,5 prosent av arealet til dyrking av hybride bomullsfrø for selskapet i 2011-sesongen.

Undersøkelser i 2012

Arbeidsforholdene ved 80 gårdsbruk ved 16 landsbyer i delstatene Gujarat, Andhra Pradesh og Karnataka ble undersøkt. Av disse var 60 bomullsfrøprodusenter (30 i hhv. Gujarat og Andhra Pradesh) og 20 grønnsaksfrøprodusenter. De undersøkte bomullsfrøprodusentene utgjorde om lag 5 prosent av arealet til dyrking av hybride bomullsfrø for selskapet i 2012-sesongen.

4.2 Funn ved undersøkelsene

Forekomst av barnarbeid i 2011

Ved de undersøkte gårdsbrukene var den samlede arbeidsstyrken 164 personer. 43 av disse kan ha vært barn under 15 år; 31 personer ble med sikkerhet fastslått å være under 15 år, og for 12 personer var aldersbestemmelsen usikker.

15 prosent av barna var under 10 år gamle, og 90 prosent av barna var under 14 år.

Andelen barn som arbeidet (kun medregnet sikre observasjoner), utgjorde mellom 15 og 20 prosent ved hvert gårdsbruk. Medregnet tvilstilfellene utgjorde andelen barn opp mot 30 prosent av arbeidsstyrken.

Forekomst av barnarbeid i 2012

Ved de undersøkte gårdsbrukene var den samlede arbeidsstyrken 1017 personer, hvorav 227 kan ha vært barn under 15 år, 164 ble med sikkerhet fastslått å være under 15 år, og for 63 personer var aldersbestemmelsen usikker. Nærmere 20 prosent av barna var under 10 år.

Barn utgjorde mellom 10 og 20 prosent av arbeidsstyrken ved hvert gårdsbruk (kun medregnet sikre observasjoner). Medregnet de usikre observasjonene utgjorde andelen barn mellom 15 og 25 prosent av arbeidsstyrken.

Bruken av barnarbeid varierte med hva som ble produsert; ved tomatfrøproduksjonen var andelen barn rundt 15 prosent, ved produksjonen av bomullsfrø og chilipepper var andelen barn om lag 25 prosent.

Øvrige funn ved Etikkrådets undersøkelser

Ved undersøkelsene i 2011 ble det påvist at om lag halvparten var innleid arbeidskraft, mens de resterende hadde familietilknytning til gårdsbrukene. Det var omtrent like mange gutter som jenter. I 2012 ble det påvist at nærmere 80 prosent av barna var innleid arbeidskraft. To tredeler av barna var jenter. I delstatene Gujarat og Andhra Pradesh var 40 prosent av barna såkalte *migrant workers*, altså barn som var sendt fra andre områder, til og med andre delstater, for å arbeide.¹⁷

Det ble ved begge undersøkelsene anslått at rundt 60 prosent av barna ikke gikk på skole i det hele tatt. De resterende kunne i varierende grad ha skolegang utenom dyrkingssesongen.

---

¹⁷ Slik trafikk av barn er gjerne organisert gjennom et nettverk av agenter som betaler forskudd av barnas lønn til foreldrene mot en 10 prosents andel. Mekanismene for dette er beskrevet i "Wages of Adolescence: Annual Exodus of Tribal Adolescents from Southern Rajasthan to Bt Cotton Seed Plots of Northern Gujarat", Katiyar Sundir (2006).

Når det gjelder bruk av plantevernmidler, var det ved mer enn 90 prosent av de undersøkte gårdsbrukene ikke tilgang til egnet verneutstyr eller gitt noen opplæring i sikker bruk av kjemikalier. Ved kun to gårdsbruk ble det observert enkle tiltak for å beskytte personen som utførte selve sprøytingen. Det er vanlig at barn og voksne oppholder seg i åkeren under eller umiddelbart etter sprøyting.

5 Informasjon fra selskapet

Etikkrådet spurte i et brev av juni 2011 selskapet om det forekom barnearbeid i produksjonen av hybride frø for selskapet, og om selskapet hadde gitt retningslinjer og satt i verk tiltak for å hindre dette. Selskapet besvarte ikke Etikkrådets første henvendelse.

Et første utkast til denne tilrådingen ble sendt til Zuari i juni 2012, hvor selskapet ble invitert til å komme med eventuelle kommentarer.¹⁸ Zuari Global Ltd. besvarte henvendelsen i juli 2012. Selskapet presiserte i sitt svar at ingen mindreårige var ansatt i selskapet, og at selskapets heller aldri har ansatt barn eller oppfordret til slik praksis.

Videre viste selskapet til at det stilte strenge krav til at de som produserer frø for selskapet, ikke skal benytte seg av barnearbeid, men medgikk samtidig at eventuell bruk av barnearbeid til tross for dette kunne skyldes de økonomiske rammebetingelsene for denne virksomheten. Selskapet viste også til at det ved gjentatte anledninger har presisert overfor dyrkere viktigheten av at barn får skolegang. Selskapet påpekte videre at det ikke har noen direkte kontroll over produksjonen, at det er staten som har det formelle ansvar for å påse at loven følges, og at selskapets *code of conduct* innebærer at det ikke aksepterer barnearbeid verken i egen virksomhet, hos leverandører, kontraksprodusenter og andre forretningspartnere.¹⁹

Et nytt utkast til denne tilrådingen, med resultat av undersøkelsene foretatt i 2012, ble sendt til selskapet i mars 2013, og selskapet ble igjen invitert til å komme med eventuelle merknader.²⁰ Selskapet fastholder at det ikke har ansatt noen barn i sin virksomhet, at selskapet ikke aksepterer bruk av barnearbeid i frøproduksjonen og selskapet opplyser at det regelmessig inspiserer dyrkingen for å påse at bruk av barnearbeid ikke forekommer: *“Contrary to the assertions in your report, neither Company, nor ZSL [Zuari Seeds Ltd.] have employed or encouraged to employ children, as labour, in any form, in its operations. In fact ZSL neither has a concrete link nor a close working relationship with local growers at all. The growing operations are conducted by entering into agreements with Organisers, who in turn identify the local growers. It is pertinent to note that one of the pre-requisites, expressly reflected in each agreement is the “No use of Child Labour in the seed production activities”. The company displays zero tolerance for to the non-compliance to this clause in the agreement. In fact, the representatives of ZSL inspect the farms at regular intervals to ascertain the conformity with the Agreement.”*²¹

---

¹⁸ Brev fra Etikkrådet til Zuari Industries Ltd, 28. juni 2012.

¹⁹ Brev fra Zuari Global Ltd. (tidl. Zuari Industries Ltd.) til Etikkrådet, 4. juli 2012.

²⁰ Brev fra Etikkrådet til Zuari Agro Chemicals Ltd., 1. mars 2013.

²¹ Brev fra Zuari Agro Chemicals Ltd. til Etikkrådet, 19. mars 2013.

6 Etikkrådets vurdering

Innledende betraktninger

SPUs etiske retningslinjer sier at Etikkrådet kan gi råd om å utelukke selskaper fra fondets investeringsunivers der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for systematiske krenkelser av menneskerettighetene, for eksempel ved bruk av de verste former for barnarbeid.

I denne saken har Etikkrådet tatt stilling til om Zuari kan sies å medvirke til barnarbeid, og dernest om barnarbeidet må anses som “*de verste former for barnarbeid*”. Videre har rådet vurdert om bruken av barnarbeid kan betraktes som systematisk, og om det er sannsynlig at normbruddene vil fortsette.

Vurdering av barnarbeidets omfang og karakter

Etikkrådets undersøkelser indikerer at anslagsvis 20 prosent av arbeidsstyrken ved frøproduksjonen for selskapet er barn. Det eksakte omfanget av barnarbeid er vanskelig å fastslå, og dette varierer også mellom ulike frøsorter og geografiske områder, men trolig dreier det seg om totalt 3000 - 4000 barn som arbeidet med produksjon for selskapet i 2012.²²

Den påviste andelen av barnarbeid ved produksjon for Zuari samsvarer godt med det som er funnet ved Etikkrådets tidligere undersøkelser av andre selskaper uten effektive tiltak for å redusere bruken av barnarbeid. Dette indikerer at undersøkelsene som ligger til grunn for denne tilrådingen, gir et realistisk bilde av forholdene ved produksjonen av hybridfrø for Zuari.

Etikkrådet anser videre at de påviste tilfellene av barnarbeid må anses å kvalifisere som “*de verste former for barnarbeid*”. Det er flere forhold som bygger opp under dette:

Den unge alderen til barna er et viktig moment. Ved Etikkrådets undersøkelser ble det anslått at nærmere 20 prosent av barna var under 10 år gamle, og at 90 prosent av barna var under 14 år. Et flertall av barna hadde ingen familiær tilknytning til produksjonsstedet hvor barna inngår i sesongarbeid, og mange arbeidet adskilt fra egne familier og omsorgspersoner.

Et annet vesentlig moment som gjør at dette faller inn under de verste former for barnarbeid, er den åpenbare helserisikoen barna utsettes for på grunn av nærmest konstant eksponering mot plantevernmidler. Barn arbeider uten noen form for beskyttelse i åkeren under eller umiddelbart etter sprøyting. Bruken av plantevernmidler er svært omfattende, ofte med sprøyting flere ganger i uken. Gjennomgående brukes plantevernmidler som er skadelige både ved hudkontakt og innånding, og som kan gi alvorlig og permanent helseskade ved langvarig eksponering.

Barna utsettes dessuten for svært lange arbeidsdager (inntil 14 timer) med krevende fysisk arbeid, ofte i sterk varme. Fordi sesongen for dyrking av hybridfrø er lang (minst 8 måneder i året), får barna stort sett ingen eller svært mangelfull skolegang.

---

²² Estimater fremkommer ved å legge til grunn funnene av antall barn som arbeider per arealenhet ved dyrking av ulike frøsorter i de ulike delstater, multiplisert med produksjonsarealene for de respektive frøsorter per delstat.

I tillegg til at de ovennevnte normbruddene anses som grove, legger Etikkrådet til grunn at de også må anses som systematiske og omfattende ettersom barn utgjør opp mot 30 prosent av arbeidskraften på de undersøkte gårdsbrukene og i gjennomsnitt om lag 20 prosent.

Sammenheng mellom selskapets virksomhet og normbruddene

Etikkrådet legger til grunn at barnearbeidet formelt sett ikke skjer hos Zuari, i den forstand at Zuari ikke har ansatt barn. Forbindelsen mellom selskapet og barnearbeidet er via avtalene som er inngått av selskapet med de lokale dyrkerne. Selskapet inngår, eventuelt gjennom mellommenn, avtaler med lokale dyrkere om produksjon av frø. Selskapet stiller innsatsfaktorer som såfrø og plantevernmidler til rådighet og inspiserer produksjonen. Etikkrådet legger derfor til grunn at det er en klar sammenheng mellom selskapets virksomhet og barnearbeidet ved produksjonen for selskapet.

Vurdering av informasjon fra selskapet

Selskapet fremholder at det ikke har direkte kontroll over virksomheten ved det enkelte gårdsbruk hvor dyrkingen foregår. Samtidig sier selskapet at det faktisk gjennomfører regelmessige inspeksjoner for å påse at produksjonen foregår i tråd med de inngåtte avtaler, herunder at barnearbeid ikke skal benyttes.

Etikkrådet vet ikke hvordan disse inspeksjonene foregår (for eksempel hvor ofte de gjøres og om de er varslet på forhånd) eller hvor effektive de er, men kan bare konstatere at det til tross for selskapets kontrollrutiner foregår omfattende barnearbeid ved produksjonen for selskapet.

Hos selskaper som har lyktes med å redusere bruken av barnearbeid, har det vært satt i verk konkrete programmer for å oppnå forbedringene. De viktigste tiltakene har vært å innføre økonomiske incentiver hvor bruk av barnearbeid straffes, og dyrkere belønnes for ikke å bruke barnearbeid. Parallelt med dette har det vært innført kontrollsystemer med uvarslet inspeksjon.

At et selskap har en *policy* eller en *code of conduct* er ikke i seg selv tilstrekkelig for å oppnå reduksjon i bruken av barnearbeid. Det er heller ikke tilstrekkelig at selskapet har etablert kontrollmekanismer hvis disse likevel ikke er egnet til å avdekke barnearbeid. Så lenge selskapet ikke innfører mer egnede, konkrete tiltak for å avbøte problemet, er det sannsynlig at barnearbeid vil bli benyttet i produksjonen for Zuari også i fremtiden.

Vurdering av fremtidig risiko

Det synes ikke å ha vært noen vesentlig nedgang i bruken av barnearbeid ved produksjon for selskapet fra 2011 til 2012. Resultatene er ikke direkte sammenlignbare ettersom arbeidsforholdene ved dyrking av ulike frøslag er undersøkt. I den grad det kan sies å ha vært en viss nedgang i omfanget av barnearbeid (ved sammenligning av tall fra bomullsfrøproduksjonen), skyldes dette trolig andre faktorer som dårligere avling snarere enn tiltak som selskapet har satt i verk. Etikkrådet har derfor ingen grunn til å anta at det er en nedadgående trend når det gjelder bruken av barnearbeid ved produksjon for selskapet.

Etikkrådet anser på bakgrunn av det overstående at det foreligger en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til systematisk bruk av de verste former for barnearbeid og at dette også vil fortsette i fremtiden.

7 Tiltrådning

Etikkrådet anbefaler at Zuari Agro Chemicals Ltd. utelukkes fra investeringsuniverset til Statens pensjonsfond utland på grunn av en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til grove og systematiske krenkelser av menneskerettighetene.

***

Ola Mestad
Leder

(sign.)

Dag Olav Hessen

(sign.)

Ylva Lindberg

(sign.)

Marianne Olssøn

(sign.)

Bente Rathe

(sign.)